

BIZNES ASOSLARI FANINI O'QITISHDA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR VA TADBIRKORLIK KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH

Muallif: Qodirova Nafisa G'ulomjonovna

Ish joyi: Andijon shahar 5-son texnikumi

Fan: Biznes asoslari

Annotatsiya: Ushbu maqolada “Biznes asoslari” fanining mazmun-mohiyati, yoshlarni tadbirkorlik faoliyatiga tayyorlashdagi ahamiyati hamda o'quvchilarda zamonaviy biznes ko'nikmalarini shakllantirish masalalari yoritilgan. Shuningdek, biznes-reja tuzish, moliyaviy savodxonlikni oshirish, marketing strategiyalaridan foydalanish va innovatsion g'oyalarni amaliyotga tatbiq etishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarning o'rni ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: biznes, tadbirkorlik, biznes-reja, marketing, moliyaviy savodxonlik, innovatsiya, raqamli iqtisodiyot, kasbiy ta'lim.

Kirish

Bugungi globallashuv va raqamli iqtisodiyot sharoitida tadbirkorlik mamlakat iqtisodiy taraqqiyotining muhim omillaridan biri hisoblanadi. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik yangi ish o'rinlarini yaratish, aholi daromadlarini oshirish, raqobat muhitini rivojlantirish hamda innovatsion g'oyalarni hayotga tatbiq etishda muhim o'rin tutadi.

Shu sababli yosh avlodga biznes asoslarini o'rgatish, ularda mustaqil fikrlash, tashabbuskorlik, mas'uliyat va iqtisodiy tafakkurni rivojlantirish bugungi kasbiy ta'limning dolzarb vazifalaridan biridir.

“Biznes asoslari” fani o'quvchilarga tadbirkorlik faoliyatining mohiyatini tushunish, biznes imkoniyatlarini baholash, mablag'larni oqilona boshqarish va bozor talablariga mos qarorlar qabul qilishni o'rgatadi.

1. Biznes asoslari fanining maqsadi va vazifalari

“Biznes asoslari” fanining asosiy maqsadi o‘quvchilarda tadbirkorlik faoliyati bo‘yicha nazariy bilimlar va amaliy ko‘nikmalarni shakllantirishdan iborat.

Fanning asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

- biznes va tadbirkorlik tushunchalarini o‘rgatish;
- bozor iqtisodiyoti va raqobat tamoyillarini tushuntirish;
- biznes g‘oyalarini ishlab chiqish va baholashga o‘rgatish;
- biznes-reja tuzish ko‘nikmalarini rivojlantirish;
- daromad, xarajat, foyda va zarar tushunchalarini amaliy misollar orqali tushuntirish;
- marketing va mijozlar bilan ishlash usullarini o‘rgatish;
- moliyaviy savodxonlik va mas’uliyatli qaror qabul qilish ko‘nikmalarini shakllantirish.

Mazkur vazifalarni amalga oshirish orqali o‘quvchilar kelajakdagi kasbiy faoliyatida zarur bo‘ladigan iqtisodiy bilim va ko‘nikmalarga ega bo‘ladilar.

2. Tadbirkorlik ko‘nikmalarini shakllantirishda amaliy mashg‘ulotlarning o‘rni

Biznes asoslari fanini samarali o‘qitishda nazariy bilimlarni amaliy mashg‘ulotlar bilan uyg‘unlashtirish muhim ahamiyatga ega. Chunki tadbirkorlikni faqat nazariy ma’lumotlar orqali to‘liq o‘zlashtirib bo‘lmaydi. O‘quvchilar turli vaziyatlarni tahlil qilish, mustaqil qaror qabul qilish va o‘z g‘oyalarini asoslash imkoniyatiga ega bo‘lishlari lozim.

Dars jarayonida quyidagi amaliy usullardan foydalanish mumkin:

1. Biznes g‘oyasini ishlab chiqish. O‘quvchilar o‘z hududidagi ehtiyojlarni o‘rganib, kichik biznes loyihalarini taklif qiladilar.

2. Biznes-reja tuzish. Mahsulot yoki xizmat turi, maqsadli mijozlar, boshlang‘ich xarajatlar, kutilayotgan daromad va ehtimoliy xavflar aniqlanadi.

3. Ishbilarmonlik o‘yinlari. O‘quvchilar tadbirkor, xaridor, sotuvchi yoki marketing mutaxassisi rollarini bajarib, bozor munosabatlarini amaliy o‘rganadilar.

4. Guruhli loyihalar. O'quvchilar jamoalarda ishlash, vazifalarni taqsimlash, fikr almashish va umumiy natijaga erishish ko'nikmalarini rivojlantiradilar.

5. Muammoli vaziyatlarni tahlil qilish. Tadbirkorlik faoliyatida uchrashi mumkin bo'lgan moliyaviy qiyinchiliklar, raqobat va mijozlar ehtiyojlari bilan bog'liq vaziyatlar muhokama qilinadi.

Bunday yondashuvlar o'quvchilarning darsga qiziqishini oshiradi va bilimlarini hayotiy vaziyatlarda qo'llashga yordam beradi.

3. Biznes-reja tuzish va moliyaviy savodxonlik

Biznes-reja tadbirkorlik faoliyatini tashkil etish va rivojlantirishning muhim vositasidir. U biznes g'oyasining maqsadini, amalga oshirish bosqichlarini, zarur resurslarni va kutilayotgan moliyaviy natijalarni belgilashga yordam beradi.

Biznes-reja tuzishda quyidagi masalalarga e'tibor qaratiladi:

- biznes g'oyasining dolzarbligi;
- mahsulot yoki xizmatning o'ziga xos jihatlari;
- bozor va raqobatchilar tahlili;
- boshlang'ich kapital va xarajatlar;
- narx belgilash va sotuvni tashkil etish;
- daromad va foydani hisoblash;
- ehtimoliy xavflarni aniqlash.

Masalan, o'quvchilar kichik qandolatchilik faoliyatini tashkil etish loyihasini ishlab chiqishlari mumkin. Bunda xomashyo, jihozlar, elektr energiyasi, qadoqlash va transport xarajatlari hisoblanadi. So'ng mahsulotning sotuv narxi, kutilayotgan tushum va foyda aniqlanadi.

Moliyaviy savodxonlik o'quvchilarga shaxsiy mablag'larni rejalashtirish, daromad va xarajatlarni farqlash, jamg'arma yaratish hamda moliyaviy xavflarni baholashni o'rgatadi. Bu bilimlar nafaqat tadbirkorlikda, balki kundalik hayotda ham muhim ahamiyat kasb etadi.

4. Zamonaviy texnologiyalar va raqamli biznes imkoniyatlari

Raqamli texnologiyalarning rivojlanishi biznes yuritish usullarini sezilarli darajada o'zgartirmoqda. Bugungi kunda tadbirkorlar internet, ijtimoiy tarmoqlar, elektron savdo platformalari va raqamli to'lov vositalari orqali mijozlarga xizmat ko'rsatish imkoniyatiga ega.

“Biznes asoslari” fanini o'qitishda raqamli vositalardan foydalanish o'quvchilarning zamonaviy bilimlarini kengaytiradi. Masalan, ular mahsulot uchun reklama tayyorlash, elektron jadval yordamida xarajatlarni hisoblash, mijozlar ehtiyojini o'rganish va onlayn savdo jarayonini modellashtirishni o'rganishlari mumkin.

Shuningdek, raqamli biznesda axborot xavfsizligi, mijozlarning shaxsiy ma'lumotlarini himoya qilish, halol reklama va iste'molchilar huquqlariga rioya etish masalalariga ham alohida e'tibor berish zarur.

5. Biznes asoslari fanini o'qitishda pedagogik yondashuvlar

Kasbiy ta'limda o'quvchilarning faolligini oshirish uchun interfaol metodlardan foydalanish samarali hisoblanadi. Jumladan, “Aqliy hujum”, “Klaster”, “SWOT tahlil”, munozara, loyiha metodi va muammoli ta'lim usullari o'quvchilarning mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi.

Masalan, SWOT tahlil orqali o'quvchilar biznes loyihasining kuchli va zaif tomonlarini, mavjud imkoniyatlar hamda ehtimoliy tahdidlarni aniqlaydilar. Bu esa ularda vaziyatni har tomonlama baholash va asoslangan qarorlar qabul qilish ko'nikmasini shakllantiradi.

Loyiha asosida o'qitish jarayonida har bir o'quvchi o'z biznes g'oyasini ishlab chiqib, uni taqdim etishi mumkin. O'qituvchi esa loyihaning maqsadga muvofiqligi, moliyaviy hisob-kitoblarning aniqligi, ijodkorlik va taqdimot ko'nikmalarini baholaydi.

Natijada o'quvchilarda nafaqat nazariy bilimlar, balki jamoada ishlash, muloqot qilish, vaqtni boshqarish va o'z fikrini asoslab berish ko'nikmalari ham rivojlanadi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, “Biznes asoslari” fani yoshlarni iqtisodiy hayotga tayyorlash, ularda tadbirkorlik tafakkuri va moliyaviy savodxonlikni rivojlantirishda muhim o‘rin tutadi. Ushbu fanni zamonaviy pedagogik texnologiyalar, amaliy mashg‘ulotlar va raqamli vositalar yordamida o‘qitish o‘quvchilarning bilimlarini mustahkamlashga xizmat qiladi.

O‘quvchilarga biznes g‘oyalarini ishlab chiqish, biznes-reja tuzish, xarajat va daromadlarni hisoblash hamda bozor talablarini tahlil qilishni o‘rgatish ularning kelajakdagi kasbiy faoliyatida muhim ahamiyatga ega.

Shunday ekan, kasbiy ta’lim muassasalarida biznes asoslari fanini amaliyot bilan uyg‘unlashtirib o‘qitish, yoshlarning tashabbuskorligi va ijodiy salohiyatini qo‘llab-quvvatlash hamda ularni mustaqil hayotga tayyorlash dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Iqtisodiyot nazariyasi bo‘yicha darslik va o‘quv qo‘llanmalar.
2. Tadbirkorlik faoliyati va biznesni tashkil etish bo‘yicha o‘quv-uslubiy materiallar.
3. Marketing asoslari bo‘yicha darsliklar va amaliy qo‘llanmalar.
4. Moliyaviy savodxonlik bo‘yicha ta’lim materiallari.
5. O‘zbekiston Respublikasining tadbirkorlik faoliyatiga oid amaldagi qonunchilik hujjatlari.